

Jag hade söndagen den 12 augusti 1984 tillfälle att vara med till Albert Engströmsgården i Hult 1 mil utanför Eksjö. Där spelades denna dag Nödåret, vilket är ett av Albert Engströms tre spel, de andra är Fattigstugan och Prästgården. Dessa amatörer spelade med stor inlevelse i både humor och allvar den stora dramatiken under hungeråren 1867-68. 1867 torkade hela skörden bort, 1868 blev så kall och blöt att det inte gick att så, snön låg ännu kvar vid midsommar. Vilka svåra följder denna missväxt medförde i fattig-Sverige kan inte vi förstå.

Min närmaste granne och vän Hulda Karlsson, född 1875, berättade att de var tre syskon, Karl 6 år, Hulda 4 år samt den 6 veckor gamle Theodor, när deras far 1879 reste till Amerika för att försöka tjäna något mera till sin familj. De gjorde som i spelen, samlades några stycken som skulle ha sällskap till Amerika. Hustrun följde sin make en bit på väg. Självtänkte hon gå i sjön, som låg bredvid vägen, när hon lämnat honom. Hon besinnade sig dock och tänkte att det blir väl då ännu värre för de små. Hon hade tvingats flytta hem till sin svärmor, som bodde i en liten stuga och ägde ett får. Huldans mor hade 25 öre och litet potatis. De hade lånat 10 kr till hjälp till Amerikabiljetten av makens syster, och som säkerhet för dessa 10 kr fick de lämna sin kaffepanna. Hon kunde inte veta om han skulle återkomma eller kanske inte låta höra av sig. Hon fick börja hjälpa sina grannar med varjehanda arbete, på sommaren att räfsa hö, binda säd, plocka potatis, byka mm. På vintern hjälpte hon till att väva hos en granne. På den tiden var all vävning nyttoväv, allt vävdes till lakan, täcken, madrasser, vadmals- och bomullskläder. All ull och allt lin spans hemma, så hon klarade sig hjälpligt. Vid slätter var det sed med dagsverkekaka, och den var här välbehövlig. Min vän Hulda berättade att det var många gånger de fick lägga sig utan mat. I skolan fick hon ofta brödbitar av sin skolkamrat Anna, de hade det så mycket bättre att hon fick frukost varje dag innan hon gick till skolan. Det gick ganska bra för pappan där borta. Andra gången han kunde sända hem litet pengar skrev han att de skulle lösa hem kaffepannan. Detta visar att han inte ville ha någon skuld. Han kom hem från Amerika efter 5 år och familjen fick det bättre. Jag vet ej vad han hade för arbete där borta. Karl fick en svår huvudvärk i 10-årsåldern och blev senare helt döv. När man märkte att hans hörsel blev sämre fick han gå och läsa till konfirmation tidigare än de jämnåriga. Hulda berättade att barnomens fattiga jular var högtider att minnas. De slaktade ett lamm, och av talgen stöptes små ljus, som de knöt fast i julgranen, ljushållare fanns inte. Så kanske de fick någon extra mat av grannarna. Julevangeliet lästes med stor andakt. Karl levde så länge att han fyllde 94 år, Hulda blev 91 år.

Dessa minnen Hulda berättade kom så nära för mig när jag lyssnade till Nödåret i Enströmsgården att jag ville skriva om desamma.

Astrid Andersson